

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Theophili Raynavdi, Ex Soc. Iesv. Erotemata De
Malis Ac Bonis Libris, Deqve Ivsta Avt Inivsta, eorumdem
confixione**

Raynaud, Théophile

Lvgdvni, 1653

Erotema I. Aliqvi ne libri configendi?

urn:nbn:de:hbz:466:1-11141

PROLVSIUNCVLA

A D

EROTEMATA,

De iusta & iniusta confixione librorum.

RGVMENTVM propè quotidianum, hætenus tamen ferè intactum, à paucis certè discussum, versaturus, in hoc opere; acturus, inquam, de iusta librorum confixione, eum mihi ordinem ineundum video, quem Aristoteles optimus scribendi Magister in facultatum ac potentiarum tractatione seruandum indicit, vt scilicet initium ab obiecto ducatur, inde ad actum, denique ad facultatem ipsam fiat progressio. Quia igitur potentia, & facultas libros configendi exequenda est, meritò hunc ipsum ordinem inibo. Déque obiecto primùm, id est, de libris configendis; tum de eorum confixione, & eius exequendæ debita ratione, ac modo; tandem de potestate ipsa configendi disseram, quærens cuiusmodi sit, & penes quos sita legitime, à quibus verò iniuriâ arrogetur, & quanta cum noxa præposterè eam exerant, qui potiuntur, multòque magis, qui eum sibi non suppetentem honorem assumunt. Hæc est huius opellæ ratio ordinis, atque breuiculus, nec in rem ipsam festinatò subeunti longiores præludiorum ambages, vel necessariæ sunt, vel opportunæ.

PARTITIO I.

De obiecto, seu de libris configendis.

ERIVS quàm in speciali spectemus, an hi, vel illi libri sint confixione digni, dicendum est generatim, an aliqui libri digni sint confixione.

A

nam

nam non defuerunt qui hoc in dubium reuocarent, imò negarent. Quare esto

EROTEMA I.

Aliquæ libri configendi.

HAud dubiè libri quidam sunt configendi, quippè mali atque damnosi, quod enim in veteri est adagio, optimorum deterrimam esse vitiationem, in libris videtur testatissimum.

Vtilitates à libris bonis.

3. Nihil sanè vtilius librorum scriptione. Gilbertus id egregiè tradit *serm. 47. in Cant.* verbis illis. [Bonum est si dicantur verba; sed nihilominus bonum est si scribantur verba; volat enim irreuocabile verbum, nisi scripto mandetur. Scriptura verbum, & stabile facit, & visibile: mandatum paginae reposcetur cum voles. Bonus depositarius est liber, integrè quod acceperit resignans, cum voles fumes, ubi voles leges, quandiu voles moraberis. Scriptura memoriae reparatrix est. Tutò verbi medicamenta illac condis; seruantur enim illæsa.

Egregiè quoque de fructu libri boni, Petrus Venerabilis, Gilbertum ad scribendum adhortans, [Seratur (inquit) in chartula verbi Dei seminarium, quod maturatis segetibus, hoc est, libris perfectis, multiplicatis frugibus, esurientes lectores repleat, & sic panis cœlestis lethalem animæ famem depellat: sic planè, sic verbi diuini poteris fieri taciturnus prædicator, & lingua silente in multorum populorum auribus, manus tua clamoris vocibus personabit. Clausus tenebris è spelæo tuo, & in codicibus tuis, terras, ac maria peragrabis; in publicis Ecclesiæ conuentibus lectoris ore verbum Dei de sublimi loco speculator inelamabis: in remotis Claustrorum, & domorum angulis, illud idem seruis Dei silentibus insufurrabis. Professio te Eremitam, deuotio faciet Euangelistam, vt quod per te ipsum non potueris, tuis laboribus promerearis. Animet te ad hoc agendum non paruum laboris præmium, quod pro omnibus consequeris, quibus hoc laudabili studio subuenire potueris. Nam quotquot tuorum voluminum lectio ne superbiam prostrauerint, luxuriam subegerint, auaritiam contempserint, iram domuerint, à quibuslibet malis vel caruerint, vel pœnituerint, vt manipuli sudoribus tuis collecti, æternarum frugum tuarum horrea cumulabunt, & dum cum vita hominis opera eius finiri soleant, & cum deficiente deficere, tu nec mortuus morieris, nec à vita deficiens à bono opere cessabis, quando operibus tuis ad vitam mortuos reuocabis: tantòque tempore etiam post mortem tuam, apud Deum extendetur lucrum operum tuorum, quanto, (vt ita dicam,) durare potuerit vita librorum tuorum.]

4. Non præteribo S. Maximum, qui in præfatione ad *Mystagog. Ecclesiast.* sic

fic differit de scriptio-
 num bono. [Vehementer vrgens à me postulasti. vt
 eorum tibi narrationem scriptis mandarem, vt qui statueres scripturam esse
 obliuionis medicamentum, & auxilium memoriæ, quæ, (vt dicebas,) ha-
 bet naturaliter tempus, quod omnia domat, & rerum, quæ in ea repositæ
 sunt, pulchrarum, & honestarum typos, & figuras, per obliuionem potest
 insensibiliter auferre, & penitus delere; & ideo renouante ratione omnino
 indiget, qua dicendi facultas perpetuò vgens, impartibilem, & minimè
 minuendam memoriã, suã possit naturæ conseruare. Quantò autem sit sa-
 pientius hoc agere, vt quæ audita sint, ita permaneant, vt eripi non possint,
 quàm solummodò audire nemo omnino nescit, qui dicendi præstantiæ
 vllam, vel paruam curam gesserit, & non ab omni, cum ratione & eloquen-
 tia necessitudine, sit planè alienus.] Nihil viro gloriæ cupido accidere posse
 commodius, quàm si egregij alicuius scriptoris gratiam promereatur, affir-
 mat, & subiectis plerisque exemplis confirmat Sarisber. 8. *Polycrat. cap. 14.*
 Videndus præterea de scriptio-
 nis vtilitate idem Sarisber. *in prologon lib. 1.*
Polycratici, initio; vbi inter alia ait, Imperatorem ab asino paulo post non
 discrepaturum, nisi quatenus eius memoria vltèrius scriptorum beneficio
 prorogabitur. Denique optimè in hanc rem differit Lucas de Penna *ad ru-
 bricam Cod. de nauicular.* Nec malè Iosephus Castalio *cap. 48. var. lect.* Et
 idèò libros dici *monumenta*, quia posteritati exarantur, notat Politian. *in
 præfat. Miscellan.* Est igitur librorum conscriptio vtilissima, quandoquidem
 per librum Eremita fit Euangelista, & homo post mortem quoque superstes
 est, & homines ad sanctitatem cohortatur, eruditque ad bonum, & fa-
 mam perpetuat cum probati auctoris, tum eorum, quorum nomina scriptio-
 nis inseruntur.

Damna à libris malis.

At nihil vicissim deterius, inutilius, damnosius, scriptio-
 ne mala, & libro malo, eo quippè virus non modò præsens & raptim transiens, sed
 durabile, & in innumeros eadem semper præsentissima nocendi facultate
 grassari aptum, continetur. Habent hîc locum rationes, quibus Gregorius
 Neocæsar. in Origenis laudatione, ex ipsius Origenis doctrina, confirmat,
 libros Atheorum esse deuitandos. [Ne scilicet, (inquit,) vnaquæpiam ho-
 rum, illorúmve, sententia audita, & in pretio habita, quamuis vera non
 sit, tanquam vera sola esset, si semel in animum nostrum irrepserit, deci-
 piat, sibi que nos vendicans sic afficiat, vt nec ab ea discedere, nec illam
 quasi lanam colore quopiam infectam eluere possimus. Vehemens enim,
 & volubilis quædam res est hominum oratio, varia sophismatibus atque
 fallaciis, vt cum aures subierit, menti citò quæ velit ingerat, atque inscul-
 pat, & quos semel occuparit, his vt ipsam pro vera colant, omninò persua-
 deat. Itaque hæret intus, quamuis falsa fallaxque sit, & instar præstigiatoris
 alicuius regnum obtinet, ipsius quem deceperit, defensa protectaque præsi-
 dio. Prona rursus ad orationis fraudem recipiendam, præceptisque ad assensum
 humana mens, & prompta, priusquam diiudicet, omnesque in partes explo-
 ret, vel propter hebetudinem imbecillitatémque suam, vel ab orationis
 ipsius

ipſius ſubtilitatem, ad exactum examen deficiens; temerè ſeiſam falſis plerumque rationibus atque ſententiis dedere, quæ & errent ipſa, & in errorem quos inuaſerint, impellant. Neque hoc tantum, ſed ſi corrigere ipſam alia quæpiam oratio velit, haud eam iam admittat, neque aliud ſibi perſuaderi ſinat, opinione hac obſeſſam tenente, & Tyranni implacabilis inſtar, in ea dominante.]

Iuſtum eſſe, tales libros proſcribere, ex dictis eruitur.

6. Quòd ſi tanta eſt libri mali virulentia, non congruum modò, ſed & neceſſarium eſt, eos, quibus ius ſit, ſtatuerè de illo eliminando. Sanè ſi prauum collocutorem, qui perpauca vna opera poteſt inſicere, deuitandum ſtudioſè eſſe in conſeſſo eſt, quia corrumpunt bonos mores colloquia mala; quanto certius eſt, deuitandum eſſe autorem mali operis, qui ſimul infinitos poteſt corrumpere? Aiebat de S. Fulgentio autor vitæ, eius quondam diſcipulus, *in prologo*: [Quafi ipſe loquitur, cùm liber eius nomine tituſatus, legitur.] Alia addo *in Mor. d. 4. n. 216*. E contratio ergo cùm legitur malus liber, perinde ſit, ac ſi aures præberentur collocutori malo, quem omnes eſſe deuitandum fatentur. hoc argumentum fortiùs infrà premam, tractans de vitandis hæreticorum libris. Ibidem quoque, & paſſim in ſequentibus, præxim ſapientum omnium exhibebo, non Chriſtianorum modò, ſed etiam profanorum, vnde liquebit, ſententiam omnium proborum, ac prudentum, conſpirare in aliquorum librorum conſixionem: quod argumento ſufficienti eſſe debet, vt iure configi intelligantur. Quod enim communiter ſapientibus videtur, non poteſt niſi à ſtulto abiici, vt Caſſianus rectè ſtatuit *lib. 1. de Incarn. cap. 6*. attigitque etiam Tertull. *lib. de præſcript. ſap. 28*.

7. Quam ergo dixerimus fuiſſe Iosephi Scaligeri frontem, cuius illa eſt aduerſus aliquorum librorum conſixionem putentiſſima cacochymia; *expurgatorios Indices habere, Marranorum eſt*. Proh ſupercilium, imò infruntam audaciam! Igitur Marrani, Pontifices omnes, ac Præſules, qui Chriſtianam Eccleſiam ſeculis ſexcentis ſupra mille rexerunt, ſapientiſſimè ac feliciffimè, & expurgatorios Indices, quibus libri noxi, ex parte, vel in ſolidum, prout libri malignitas ferebat, abolerentur, ſuo tempore exhibuerunt. Ludo operam, qui homini Calvinianam ganeam ruſtanti, proferam Pontifices, ac Præſules, quos omnes hæretico ſpiritu deſpuit. Urgendus potiùs fuerat tot Imperatorum, ac Regum, (hoc quidem cenſore,) Marraniſmus. Nam à ſummis Principibus conſixos libros pleroſque, & expurgatos ea ratione prouincias quibus præerant, monſtrabo in ſequentibus. Agnoſce ergo lector, Canis Scaligeri nepotem. Principem hunc gentis ſuæ iactat non rarò iſte de ſcalarum, (an Gemoniarum,) ſublimitate, deiectus ad imum gradum, qualis eſt Leydenſis Magiſtelli. Sed principatum quidem, quiſquis tandem fuerit, quòd ſcalis de Philonis ſententiâ ſit non abſimilis, ad ſuos non tranſmiſit Canis, abactus à fortioribus. Caninum ſanguinem, & animum, ac genium omnes allatrantem, mordentem, conſerpentem, nulli cuiuſcumque ordinis, & gradus parcentem, in hoc eius nepote recognoſcimus.

Penicula

Periculi fossarij, maledicentissimæ petulantia repenti, benè memores Theodori Bibliandri aquæ sextarij, grunnitus contra librorum quorumcumque confixionem, atque aded contra Indices expurgatorios, referam infra ex eius præfatione Apologetica pro Alcorano, qui vnus operæ illius scopus, eam cum autore, manifestè reuincit sceleris.

In Catholica Ecclesia, (cuius vsibus aduersari, insolentissimæ insania damnat S. Augustinus,) Indicem amplum expurgatorium primus, (quod sciam,) confecit in Romana Synodo Gelasius. Exinde ad annum vsque 1548. alius generalis Index non prodiit. Annis verò consequentibus confecti sunt complures, vnus anno 1552. alter plenior anno 1554. rursusque alter anno 1559. Postea etiam Pius IV. ex monito Tridentinæ Synodi, alium confecit librorum expurgatorium catalogum, cui plenè perficiendo, & omnibus numeris absoluendo, Gregorius XIII. & Sixtus V. nauarunt operam: iis tamen duntaxat in Indicem relatis libris, qui apertè hæretici essent, aut blasphemæ, vel schismatis, ac scandalorum ingeneratiui, aut obscœnitate infames. Admouisse Indici extremam manum visus est Clemens VIII. quo Pontifice dilatatæ admodum sunt Indicis simbriæ; tameris arctè, & angustè id tunc factum videri debeat, præ posterioribus temporibus.

8.

EROTEMA II.

Qui libri, (generatim loquendo,) improbandi?

Non est standum hac in parte, sensui cuiuscumque; à nonnullis enim, multi libri optimi, retulerunt suffixionem, iuxta illud Claudiani ad Alexium, vsurpatum ab Ennodio *lib. 2. epist. 6.*

9.

*Ipsè parens vatum, princeps Heliconis Homerus,
Iudicis excepit tela seuera nota.*

Nec Latinæ Poëseos princeps Maro, in opere ad miraculum exculta, euasit nigros calculos malè feriatorum, vt est apud Persium *satyr. 1.* verbis illis,

*Arma virum; nonne hoc spumosum, & cortice pingui,
Vt ramale vetus uegrandi subere coctum?*

Eadem nota iniusta Lucano atque Papinio; quem tamen Sidonius post carmen 22. scriptorem vocat *præiudicatissimum*, & à dotibus optimi autoris celebrant ipsius *centur. 1. epist. 13.* & in Poëtica Iulius Scaliger *lib. 6. cap. item 6.* Quid in oratione soluta Tullius, nitentis eloquij idea, nonne distortis quibusdam æui suis ingeniis, (referente Fabio *lib. 12. institut. cap. 10.*) audiuit, scriptor *tumidus, & Asiaticus, ac redundans & exultans, ac penè viro mollior?* En quæ de scriptis probatissimis sint imperitorum pessimè consentium iudicia. Attendendum igitur est, non quid hic, aut ille pronuntiet; sed quid ipsa natura rei ferat. Vt plurimum non alios libros, quàm malos, esse improbandos, & configendos, videtur extra controuersiam. Aio, *vt plurimum,* quia recenti experimento deprehensum est, aliquos libros nullo modo